

Van tekst naar schema

Het ontwikkelen en gebruiken van samenvattende en abstraherende schema's wordt gezien als een belangrijk element van 'leren leren' en 'leren functioneren op academisch niveau'.

Van-tekst-naar-schema is een werkvorm die verwant is aan **het gatenartikel** en **de modelreconstructie**. De werkvorm is primair bedoeld om studenten de stof zorgvuldig te laten bestuderen. Daarbij ligt de nadruk op het schematiseren van teksten, maar de werkvorm kan ook gebruikt worden om studenten schema's te leren ontwerpen en optimaliseren.

1. Werkwijze

1. Studenten bestuderen individueel een wetenschappelijk artikel, waarin een complex model of schema, of een samenvattende tabel of figuur (verder: 'schema') uitvoerig wordt toegelicht. Het schema is uit het artikel verwijderd;
2. Na bestudering worden kleine groepjes geformeerd en wordt geprobeerd om het bij de tekst horende schema te ontwikkelen;
3. Het resultaat wordt plenair besproken en vergeleken met het oorspronkelijke schema van de auteur(s).

2. Opmerkingen

- Bij de werkwijze wordt in het midden gelaten om wat voor soort schema het gaat. Men moet zich echter realiseren dat er grote verschillen bestaan in abstractie en complexiteit van schema's, waardoor het ene schema geschikter is voor een bepaald leerdoel dan het andere. Er zijn eenvoudige stappenplannen, samenvattende schema's en tabellen, blokschema's, abstraherende schema's en modellen, enzovoort. Voor een zorgvuldige weergave van de stof lijkt een samenvattend schema een goede keuze. Voor het aangeven van samenhangen in de stof lijkt een meer abstraherend schema of model meer in de rede te liggen.
- Een interessante en aantrekkelijke variant op de werkvorm is de andere weg te bewandelen: van schema naar tekst. Welk leerdoel men met deze variant kan nastreven is opnieuw afhankelijk van het type schema dat men kiest. Een eenvoudig samenvattend schema zal vooral een beroep doen op iemands vermogen om elementen uit het schema te verhelderen en te illustreren, terwijl een abstract model meer een beroep doet op het vermogen om de verbanden tussen de elementen te leggen en deze te interpreteren.
- Meer in het algemeen is het maken van schema's een kunst die geleerd moet worden. Binnen wetenschappelijke disciplines en professies zijn talen en conventies ontwikkeld voor het maken van eenduidige schema's (bv. stroomdiagrammen, bouwtekeningen, conceptuele netwerken). Het kan gewenst zijn dat er door het hele curriculum heen een 'leer- en oefenlijn' wordt uitgezet, zodat studenten die kunst gaandeweg onder de knie krijgen. In dat kader kan tevens aandacht worden geschonken aan het gebruik van computerprogrammatuur voor vormgeving en presentatie van schema's.